

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: محمد تقی صانعی،

بررسی مصونیت کیفری مقامات دولتی از منظر حقوق بین‌الملل کیفری

مصونیت از پیگرد کیفری یکی از قواعد حقوق بین‌الملل می‌باشد که فرد متهم به جرایم کیفری را از پیگرد مصون می‌دارد. مقامات دولتها به طور کلی از دو نوع مصونیت برخوردارند. مصونیت شغلی، مصونیتی است که به افرادی تعلق می‌گیرد که به عنوان نماینده دولت برخی اعمال خاص دولتی را انجام می‌دهند. مصونیت شخصی، مصونیتی است که به مقامات خاصی از دولت به سبب جایگاهی که به عنوان نماینده دولت در اختیار دارند اعطا می‌شود و نه به سبب عمل خاص آنان به عنوان عمل دولت. مصونیت شغلی ناشی از حقوق بین‌الملل عرفی و نیز حقوق قراردادی است و به اعمال صورت گرفته توسط دولت تعلق می‌گیرد. هر شخصی که در مقام انجام یک عمل دولت، جرم کیفری مرتکب گردد از پیگرد کیفری نزد محاکم سایر کشورها مصونیت دارد. این نوع از مصونیت بر مبنای احترام به اصل تساوی حاکمیت‌ها و استقلال دولتهاست. یکی از اصول اساسی حقوق بین‌الملل، عدم توانایی دولت دارای حاکمیت در پیگرد قضایی رفتار دولت خارجی است. چنین مصونیتی شامل هر دو نوع مسئولیت کیفری و حقوقی می‌گردد. به هر حال از زمانی که مقام دولتی متهم، مقام خویش را ترک می‌کند قابل پیگرد نسبت به جرایم ارتكابی پیش یا پس از تصدی مقام یا نسب به اعمالی که در زمان تصدی مقام در ظرفیت شخصی خویش مرتکب شده خواهد بود.

مصونیت شخصی مقامات دولتها ناشی از حقوق بین‌الملل عرفی است و افرادی از مقامات دولتی را که مشاغل خاصی را بر عهده دارند، از اعمال صلاحیت کیفری محاکم کشورهای خارجی مصون می‌دارد. چنین مصونیتی نمایندگان دیپلماتیک و خانواده آنها را نیز در زمان مأموریت خارج از کشور شامل می‌شود. مصونیت شخصی در جهت پوشش فعالیت‌های شخصی یک مقام رسمی گسترش یافته و شامل مصونیت از بازداشت و دستگیری و مصونیت از صلاحیت کیفری می‌باشد. در نتیجه مقام دولتی برخوردار از این نوع مصونیت نزد محاکم داخلی سایر کشورها از پیگرد کیفری مصون است. مصونیت شخصی با پایان تصدی مقام خاتمه می‌یابد. حقوق بین‌الملل این نوع از مصونیت را به رئیس دولت یا کشور، وزیر امور خارجه، مأموران دیپلماتیک و کنسولی و هیئت‌های سیاسی موقت اعطا می‌نماید. در واقع هر فعالیت رئیس کشور یا حکومت یا نمایندگان دیپلماتیک یا وزیر امور خارجه از صلاحیت محاکم خارجی باید مصون باشد. هنگامی که یک شخص برخوردار از مصونیت، که مرتکب جرایم کیفری شده است مقام خویش را ترک می‌کند مصونیت شخصی وی نیز به طور معمول پایان می‌یابد. با این حال مصونیت الحاقی به عمل دولت همچنان ادامه می‌یابد.

اما در موارد ارتكاب جنایات بین‌المللی وضعیت متفاوت است. هرگاه یکی از مقامات رسمی که از مصونیت کیفری بهره می‌برد، مرتکب جنایات بین‌المللی می‌گردد، نزد محاکم سایر کشورها از مصونیت برخوردار خواهد بود اما چنین مصونیتی تنها دوران تصدی مقام را در بر می‌گیرد و پس از ترک مقام ادامه نخواهد یافت.

جهت پیگرد، مجازات و مقابله با بی‌کیفیری مرتکبین جنایات بین‌المللی، محاکمی با صلاحیت بین‌المللی تشکیل شد. پس از پایان جنگ جهانی دوم محکمه نورنبرگ و توکیو که توسط متفقین برای رسیدگی به جنایات جنگ ایجاد شد، مصونیت مقامات دولتی و نظامی را مانع از اعمال صلاحیت خویش ندانست. چنین رویه‌ای در دو دادگاه تشکیل شده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد، دادگاه بین‌المللی کیفری برای یوگوسلاوی سابق و رواندا نیز دنبال شد. اساسنامه این دو محکمه نیز مصونیت را مانع اعمال صلاحیت و مجازات مرتکبین جنایات بین‌المللی ندانست. چنین رویه‌ای توسط دیوان بین‌المللی کیفری نیز دنبال شد و طبق اساسنامه این دیوان، مصونیت ناشی از سمت رسمی مقامات موجبی برای برخورداری از مصونیت نزد این دیوان نخواهد بود.

کلیدواژه‌ها: مقامات دولتی-حقوق جزای بین‌الملل-مصونیت کیفری

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۸۳۸۹۵۲۰۰۹

تاریخ دفاع:

رشته‌ی تحصیلی: فقه و حقوق جزا

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر محسن ولایتی

M.A. Thesis:

Criminal Investigation of Government Officials in Respect of International Criminal Law

Criminal immunity from prosecution is a doctrine of international law that allows an accused to avoid prosecution for criminal offences. Immunities are of two types. The first is functional immunity, This is an immunity granted to people who perform certain functions of state. The second is personal immunity, This is an immunity granted to certain officials because of the office they hold, rather than in relation to the act they have committed.

Functional immunity arises from customary international law and treaty law and confers immunities on those performing acts of state (usually a foreign official). Any person who in performing an act of state commits a criminal offence is immune from prosecution. This type of immunity is based on respect for sovereign equality and state dignity. It is a basic principle of international law that a sovereign state does not adjudicate on the conduct of a foreign state. This immunity extends to both criminal and civil liability. However, the moment accused leaves office, they are liable to be prosecuted for crimes committed before or after their term in office, or for crimes committed whilst in office in a personal capacity.

Personal immunity arises from customary international law and confers immunity on people holding a particular office from the criminal jurisdiction. This immunity is extended to diplomatic agents and their families while posted abroad. personal immunities are

extended to cover personal activities of an official, including immunity from arrest and detention and immunity from criminal jurisdiction. Personal immunities cease with the cessation of the post.

International law has been granted This type of immunity to Head of State, minister of foreign affairs, Diplomatic and Consular agents and special missions. In fact any activity of a head of state or government, or diplomatic agents or foreign minister must be immune from foreign jurisdiction.

When a person, who enjoys a personal immunity and has committed a criminal act covered also by functional immunity, leaves office, the personal immunity is removed as usual. However, the immunity attaching to acts of state continues.

But The situation is different in the case of international crimes. When one of the officials who benefit from criminal immunity are committed International crimes, before courts of other countries is immune but this immunity after leaving the office terminates.

To prosecute, punish and avoid Impunity for perpetrators of international crimes, courts with international jurisdiction established. After world war II, tribunal at nuremberg and tokyo was created by the allies to address war crimes, unknowing Immunity of state officials and the military from exercising its jurisdiction. Such a procedure was followed in the Court by the UN security council, international criminal tribunal for the former yugoslavia and rwanda. The courts statute also unknowing immunity to prevent exercise of jurisdiction and punishment the perpetrators of international crimes. Such procedures were followed by the International criminal court, and according to the statute of the court, the immunity of the officials under this court not accepted.